Inspectieresultaten smaakjesverbod januari 2024 – juni 2024

September 2024

Deze inspectieresultaten bieden inzicht in de wijze waarop de NVWA toezicht houdt op de naleving van het verbod op smaakjes in vapes en e-liquids, evenals de resultaten van dit toezicht in de periode van januari tot en met juni 2024.

In het kort

Sinds 1 januari 2024 geldt in Nederland een verbod op de verkoop van vapes met een smaakje. Alleen vapes met tabakssmaak mogen nog worden verkocht. Het smaakjesverbod is ingesteld om consumenten, vooral jongeren, te beschermen tegen de verslavende en schadelijke effecten van vapen. Het is belangrijk dat zij niet beginnen met vapen en geen verslaving ontwikkelen.

Sommige producten worden aangeboden met het doel het smaakjesverbod te omzeilen. Het verbod geldt echter ook voor accessoires zoals aroma's en smaakballetjes die bedoeld zijn om e-liquids op smaak te brengen. Bovendien is de verkoop van losse mondstukken met een smaak, die in vapes kunnen worden gebruikt, niet toegestaan.

Vanaf 1 januari 2024 houdt de NVWA toezicht op de naleving van het verbod. De NVWA houdt toezicht op importeurs, winkeliers en online verkopers.

Werkwijze

Producenten, importeurs, en distributeurs

Inspecties werden gestart bij bedrijven in Nederland die vapes produceerden, importeerden of distribueerden. Het doel was om het aanbod bij de bron van de handelsketen aan te pakken, zodat de grootste impact kon worden gemaakt. Tijdens de bezoeken werden de voorraden gecontroleerd en de administratie onderzocht om te achterhalen of er na 1 januari 2024 nog producten met een smaakje waren verkocht en of deze producten op voorraad waren. Deze gerichte aanpak voorkomt dat vapes met een smaakje via deze bedrijven in de winkels terechtkomen.

Wanneer een overtreding wordt geconstateerd, wordt er handhavend opgetreden door middel van een boete en een last onder dwangsom (LOD). Boetes variëren van 450 tot 2.250 euro per merk, met een maximum van 2.250 euro per inspectie. Bij herhaling kunnen de boetes oplopen tot 4.500 tot 22.500 euro. Met een LOD worden bedrijven verplicht om te stoppen met de verkoop van vapes met smaakjes en deze producten uit de handel te nemen. Daarnaast moeten zij een andere bestemming voor de vapes met smaakjes vinden, bijvoorbeeld naar het buitenland waar geen smaakjesverbod geldt. Als het bedrijf niet binnen de gestelde termijn aan deze eisen voldoet, moet het een dwangsom betalen. De hoogte van de dwangsom kan oplopen tot meer dan 500.000 euro.

Winkeliers

Na het inspecteren van de grote producenten, importeurs en distributeurs zijn de inspecties bij winkeliers gestart. Deze inspecties worden onder andere uitgevoerd op basis van signalen en meldingen van burgers. Tijdens een inspectie controleert de inspecteur of er vapes met smaakjes te koop zijn. Dit gebeurt door de gehele winkelruimte te doorzoeken, omdat vapes met smaakjes niet altijd meer standaard in de schappen liggen, maar ook onder de toonbank verkocht worden. Ook onderzoek van de administratie kan onderdeel uitmaken van de controle. Wanneer vapes met een smaak worden aangetroffen, wordt onderzocht bij welke importeur de winkelier deze heeft ingekocht, zodat ook daar verdere handhaving kan plaatsvinden.

Bij diverse inspecties is het lastig te bewijzen dat een ondernemer nog vapes met een smaak verkoopt, aangezien sommige ondernemers dit verhullen, bijvoorbeeld door vapes onder de toonbank te verkopen. Bij sterke vermoedens wordt een aankooppoging gedaan, waarbij een toezichthouder van de NVWA probeert een vape met smaak te kopen. Op deze manier kan juridisch worden aangetoond dat de ondernemer vapes met een smaak verkoopt, wat de mogelijkheid biedt om op te treden. Met de voorgenomen wijziging van de Tabaks- en rookwarenwet, waarin meer bevoegdheden worden geregeld, kan de NVWA deze aankooppoging eenvoudiger en beter afstemmen op de situatie.

Bij de verkoop van vapes met een smaak door winkeliers wordt gehandhaafd door het opleggen van een boete. Boetes variëren van 450 tot 2.250 euro per inspectie. Bij herhaling kan dit oplopen tot 4.500 tot 22.500 euro per inspectie.

Online
De online verkoop van alle vapes en tabaksproducten is verboden, waardoor veel webwinkels hun verkoop hebben gestaakt. De NVWA voert controles uit bij webshops die zich niet aan dit verbod houden, en tegen overtreders wordt opgetreden. Bij herhaalde overtredingen wordt de mogelijkheid onderzocht om de website offline te halen. Daarnaast houdt de NVWA toezicht op sociale media en online verkoopplatformen. Naast het verbod op online verkoop is ook online reclame die gericht is op het promoten of verkopen van tabaksproducten of vapes verboden. Berichten waarin vapes te koop worden aangeboden, worden gemeld aan de platforms, waarna deze worden verwijderd. Er wordt overleg gepleegd met de platforms om hen aan te sporen actief advertenties voor vapes en tabaksproducten te verwijderen.

Samenwerking met Politie en Douane
De NVWA ontvangt meldingen van de Politie en Douane. Afhankelijk van wat er wordt aangetroffen kan de NVWA de meldingen overnemen en waar mogelijk optreden.

Inspectieresultaten

Bij producenten, importeurs en distributeurs
De NVWA heeft vrijwel alle grotere importeurs, producenten en distributeurs van rookwaren in het oog. Bij de voorbereiding van de inspecties bleek dat 16 importeurs waren uitgeschreven bij de Kamer van Koophandel; dit is ter plaatse geverifieerd waar nodig. Deze bedrijven bestaan inderdaad niet meer. Tijdens 31 inspecties bij de producenten, importeurs en distributeurs die nog actief waren, werden bij vijf bedrijven nog overtredingen geconstateerd (zie tabel 1). Zeventien importeurs voldeden aan de regels: de vapes die zij nog verkochten, hadden geen smaakjes meer dan tabak. Enkele bedrijven hadden nog vapes met smaakjes in voorraad, maar waren van plan deze te exporteren naar landen waar dit wel is toegestaan of ze te vernietigen. En negen importeurs waren gestopt met de verkoop van vapes.

Vijf importeurs verkochten dus nog producten met smaakjes, en enkele hadden deze nog op voorraad. Bij deze bedrijven is een LOD opgelegd, waardoor ongeveer 3,5 miljoen van deze producten niet op de Nederlandse markt konden komen. Daarnaast liet de NVWA bijna 800.000 producten door de importeurs terugroepen.

Tabel 1. Resultaten inspecties op het gebied van het smaakjesverbod bij importeurs van januari t/m juni 2024

Inspectieresultaat	***Aantal***	***Percentage (%)***
Uitgeschreven KVK	*16*	*34*
Verkoopt geen vapes	*9*	*19*
Verkoopt vapes en/of op voorraad, geen overtreding	*17*	*36*
Verkoopt vapes en/of op voorraad, overtreding	*5*	*11*
Totaal	*47*	*100*

Bij winkeliers
Er zijn in totaal 513 inspecties uitgevoerd om het smaakjesverbod bij winkeliers te controleren. Bij 107 inspecties (21%) werd een overtreding vastgesteld, zoals weergegeven in tabel 2. In 16 gevallen is een aankooppoging gedaan, waarbij in 6 gevallen (38%) een vape met smaak werd verkocht.

Tabel 2. Resultaten inspecties op het gebied van het smaakjesverbod bij winkeliers van januari t/m juni 2024

Type onderneming	***Aantal inspecties***	***Aantal inspecties niet akkoord***	***Percentage (%)***
Supermarkten en avondwinkels	*216*	*43*	*20*
Geregistreerde speciaalzaken	*18*	*4*	*22*
Gemakszaken	*149*	*42*	*28*
Belwinkels en souvenirshops	*33*	*3*	*9*
Overig (bijv. tankstations en andere detailhandel):	*97*	*15*	*15*
Totaal	*513*	*107*	*21*

Online
In de eerste helft van 2024 heeft de NVWA 1.059 berichten van verkoopplatforms en sociale media laten verwijderen vanwege het onrechtmatige aanbod van vapes.

Politie en Douane
In de eerste helft van 2024 ontving de NVWA 62 meldingen van de politie en douane over vapes met een smaak. Bij de meeste meldingen was onvoldoende bewijs, al dan niet na onderzoek door de NVWA, dat deze vapes daadwerkelijk werden verkocht. Dit is een vereiste om op te kunnen treden, aangezien het bezit van vapes met een smaakje niet strafbaar is. In totaal heeft de NVWA bij drie meldingen een boete kunnen opleggen.

Vervolgaanpak
Ongeveer 1 op de 5 winkeliers houdt zich niet aan het smaakjesverbod, waardoor jongeren nog steeds toegang hebben tot vapes met smaak. Door de aanhoudende vraag onder jongeren naar vapes met zoete smaken worden deze producten vaker via niet-reguliere kanalen of van onder de toonbank verkocht.

De NVWA zal daarom risicogericht blijven inspecteren om de naleving van het verbod te verbeteren. Extra aandacht zal uitgaan naar toezicht op niet-reguliere kanalen, zoals straatverkoop, online verkoop en winkeliers die onder de toonbank verkopen. De handhaving bij deze kanalen is complex, omdat de verkoop van een vape aannemelijk moet worden gemaakt; enkel het bezit van deze onrechtmatige producten vormt geen overtreding van de Tabaks- en rookwarenwet. Indien nodig kan een aankooppoging worden gedaan om de verkoop vast te stellen. Daarnaast blijven controles bij importeurs plaatsvinden, aangezien dit helpt om de toevoer naar winkels en niet-reguliere kanalen te blokkeren.

Met dit toezicht draagt de NVWA bij aan de beperking van de beschikbaarheid van vapes voor jongeren en ondersteunt zo de doelstelling van het Nationaal Preventieakkoord om in 2040 een rookvrije generatie te realiseren. Echter, handhaving alleen is niet voldoende om het gebruik van vapes onder jongeren terug te dringen. Dit blijft een maatschappelijk probleem, en het is belangrijk om in te zetten op voorlichting voor jongeren en hun ouders om hen te beschermen tegen deze verslavende en schadelijke producten.